

ΣΥΝΤΟΝΙΣΤΙΚΗ ΣΥΝΑΝΤΗΣΗ ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΝΟΙΚΟΔΟΜΗΣΗ ΤΗΣ ΟΥΚΡΑΝΙΑΣ

30 Ιανουαρίου 2023

Ιωάννης Βράιλας, Πρέσβης, Μόνιμος Αντιπρόσωπος της Ελλάδας στην Ευρωπαϊκή Ένωση

Ενώ ο πόλεμος στην Ουκρανία συνεχίζει να μαίνεται, αρκετές Κυβερνήσεις και επιχειρηματικοί όμιλοι προετοιμάζουν το έδαφος για το τι θα ακολουθήσει όταν τα όπλα σιγήσουν και αρχίσουν οι κατασκευαστικές εργασίες στο πλαίσιο της ανασυγκρότησης και ανάκαμψης της πολύπαθης χώρας. Ο κατάλογος των υποδομών οι οποίες αναμένεται να ανοικοδομηθούν είναι ατελείωτος. Περιλαμβάνονται δρόμοι, γέφυρες, σιδηρόδρομοι, αεροδρόμια, καθώς επίσης νοσοκομεία, σχολεία και κατεστραμμένα σπίτια. Το εργοτάξιο θα περιλάβει επίσης σημαντικούς τομείς της ουκρανικής δημόσιας διοίκησης και όλες οι χώρες ελπίζουν να έχουν τη δυνατότητα να ανταποκριθούν σε προσκλήσεις για συμμετοχή σε σχετικούς διαγωνισμούς αξιοποιώντας, κάθε μία, τα συγκριτικά της πλεονεκτήματα. Σημειωτέον, όμως, ότι η σημερινή καταγραφή των αναγκών είναι σαφέστατα ελλιπής καθώς ο πόλεμος συνεχίζεται, νέες ανάγκες προκύπτουν καθημερινά και ταυτόχρονα υπάρχουν περιοχές στις οποίες δεν είναι δυνατή η πρόσβαση για αποτίμηση ζημιών.

Εδώ συνομιλητές μου εκφράζουν την επί της αρχής άποψη ότι τα χρήματα θα πρέπει να ρέουν μέσω δύο κύριων οντοτήτων:

α) της ουκρανικής κυβέρνησης, η οποία είναι σε θέση να προσδιορίσει τις ανάγκες της χώρας και

β) μιας ενιαίας υπηρεσίας από πλευράς των χορηγών, η οποία θα είναι σε θέση να διασφαλίσει ότι τα χρήματα δαπανώνται με διαφάνεια και στόχευση. Για το λόγο αυτό κρίνεται σημαντική η συμφωνία, σε επίπεδο G7, για **σύσταση μιας Διεθνούς Πλατφόρμας (Donor Coordination Platform for Ukraine)** η οποία θα επιτρέψει τον στενό συντονισμό μεταξύ των διεθνών χορηγών και των διεθνών χρηματοπιστωτικών οργανισμών και θα διασφαλίσει ότι η υποστήριξη παρέχεται με συνεκτικό, διαφανή και υπεύθυνο τρόπο.

Η πρώτη συνάντηση της Πλατφόρμας Συντονισμού Δωρητών πραγματοποιήθηκε ήδη μέσω τηλεδιάσκεψης, συγκέντρωσε υψηλόβαθμα στελέχη από την Ουκρανία, την ΕΕ, τις χώρες του G7, καθώς και χρηματοπιστωτικά ιδρύματα όπως η Ευρωπαϊκή Τράπεζα Επενδύσεων, η Ευρωπαϊκή Τράπεζα Ανασυγκρότησης και Ανάπτυξης, το Διεθνές Νομισματικό Ταμείο και η Παγκόσμια Τράπεζα. Ο Ουκρανός Πρωθυπουργός προσδιόρισε ως βασικούς αρχικούς στόχους της Πλατφόρμας:

- την υποστήριξη του προϋπολογισμού της χώρας,
- την αποκατάσταση του ενεργειακού τομέα,
- την αποναρκοθέτηση και
- την αποκατάσταση σπιτιών και κριτικών/κοινωνικών υποδομών που έχουν υποστεί ζημιές.

Άλλοι χορηγοί θα μπορούν να ενταχθούν στην Πλατφόρμα με την πάροδο του χρόνου. Η Πλατφόρμα, βασιζόμενη στα αποτελέσματα των διασκέψεων του Λουγκάνο, του Βερολίνου και των Παρισίων, καλείται να συμβάλει στη γεφύρωση του χάσματος μεταξύ των αναγκών και των πόρων. Στην πορεία του χρόνου θα δημιουργηθούν επιμέρους **θεματικές υπο-ομάδες εργασίας**. Προς το παρόν επιβεβαιώθηκε ότι η **Γραμματεία της Πλατφόρμας** θα εδρεύει στην Ευρ. Επιτροπή (DG NEAR) και θα αποτελείται από περίπου 10 διεθνείς υπαλλήλους (2 από την Ε.Επιτροπή καθώς ενώ οι υπόλοιποι από κράτη του G7). **Επικεφαλής θα είναι η Ευρ. Επιτροπή** (μάλλον η υποδιευθύντρια της DG BUDGET) ενώ αναπληρωτής της θα είναι Ουκρανός. Η Γραμματεία δεν θα έχει (λόγω αντιρρήσεων ΗΠΑ-HB) οργανική σχέση με τη νέα Διεύθυνση περί Ουκρανίας που πρόκειται να δημιουργηθεί στη DG NEAR. Στην υπό δημιουργία αυτή Διεύθυνση αποσπών υπαλλήλους αρκετά ΚΜ (βαλτικά, Πολωνία, Βέλγιο, Γαλλία, Γερμανία, Σουηδία). Δεν υπάρχει περιορισμός ως προς τον αριθμό των αποσπασμένων από πλευράς ΚΜ και τυχόν ενδιαφέρον από την Ελλάδα θα ήταν ευπρόσδεκτο.

Παράλληλα πραγματοποιούνται βήματα προκειμένου να θεσμοθετηθούν και τεθούν σε λειτουργία τα **διεθνή και ευρωπαϊκά σχήματα που θα αναλάβουν το συγκεκριμένο έργο όταν οι συνθήκες το επιτρέψουν**. Επί του παρόντος, οι προσπάθειες επικεντρώνονται στην αποκατάσταση κρίσιμων υποδομών, κατοικιών καθώς επίσης την παροχή γεννητριών κ.ο.κ. Σε κάθε περίπτωση, η συζήτηση με τον ιδιωτικό τομέα κρίνεται χρήσιμη προκειμένου αφενός να ενημερωθεί για την κατάσταση αλλά και τον τρόπο με τον οποίο η ΕΕ προκηρύσσει διαγωνισμούς αφετέρου να εκδηλώσει τυχόν ενδιαφέρον του για δραστηριοποίηση σε συγκεκριμένους τομείς

Η ΕΕ είναι αποφασισμένη να συνεχίσει να διαδραματίζει σημαντικό ρόλο στην υποστήριξη της διαδικασίας ανοικοδόμησης στην Ουκρανία, διασφαλίζοντας ότι οι επενδύσεις συμβαδίζουν με τις μεταρρυθμίσεις. Μέχρι στιγμής, η ΕΕ, τα ΚΜ της και τα ευρωπαϊκά χρηματοπιστωτικά ιδρύματα έχουν διαθέσει περί τα 49 δις ευρώ σε οικονομική, δημοσιονομική στήριξη, έκτακτη, ανθρωπιστική και στρατιωτική βοήθεια στην Ουκρανία.

Δεδομένου ότι το Ευρ. Συμβούλιο, στις 23–24 Ιουνίου 2022, χορήγησε στην Ουκρανία **καθεστώς υποψήφιας χώρας**, είναι σαφής πολιτική επιταγή όπως η Ένωση χειριστεί την ανασυγκρότηση της Ουκρανίας όχι απλώς ως μια «πράξη φιλανθρωπίας» αλλά με γνώμονα το δικό της συμφέρον και με προσανατολισμό της χώρας προς την ΕΕ. Τα μεγάλα ζητούμενα είναι η **κάλυψη του τεράστιου κόστους** και το **πώς θα οργανωθεί η ιδιαίτερα σύνθετη προσπάθεια της ανοικοδόμησης**.

Σύμφωνα με πρόσφατες εκτιμήσεις, το κόστος της ανοικοδόμησης μπορεί να υπερβεί το 1 τρις ευρώ, ενώ η προσπάθεια αναμένεται να διαρκέσει αρκετά χρόνια. Κατά συνέπεια, αναμένεται να υπάρξει μια προετοιμασία, μια **«προγραμματική διαδικασία»**, στο πλαίσιο της οποίας θα εξετασθεί η ιεράρχηση των αναγκών και των επενδύσεων, η απορροφητική ικανότητα της χώρας, η διαθεσιμότητα της χρηματοδότησης, η ανάπτυξη συστημάτων για τη διασφάλιση της μέγιστης αποτελεσματικότητας, ο σχηματισμός μονάδων υλοποίησης, η προετοιμασία των έργων και η ανάπτυξη οικονομικών στρατηγικών για τους διαφορετικούς τομείς.

Είναι γεγονός ότι η Ουκρανία έχει ήδη εξασφαλίσει μια άνευ προηγουμένου δέσμευση από την ΕΕ, τις ΗΠΑ, τις χώρες του G7 και από Διεθνή Χρηματοπιστωτικά Ιδρύματα (IFIs), για **σημαντική οικονομική στήριξη με σκοπό την ταχεία ανασυγκρότηση**. Ωστόσο, υφίστανται **ανασταλτικοί παράγοντες** οι οποίοι - πολύ πιθανό - να καθυστερήσουν τη διαδικασία ανασυγκρότησης και ανοικοδόμησης της χώρας. Το υφιστάμενο έλλειμμα ασφάλειας (με

εκτεταμένη περίοδο μαχών χωρίς διαρκή και σταθερή κατάπαυση του πυρός) ή/και μια πιθανή οικονομική ύφεση στην Ευρώπη (ή παγκοσμίως) συνθέτουν ένα σκληρό γεμάτο αβεβαιότητες. Αν προσθέσουμε την εκτεταμένη διαφθορά στη χώρα, τη διακοπή σημαντικών αλυσίδων αξίας, τις μειωμένες εμπορικές ροές, την απειλή για την ενεργειακή ασφάλεια/επάρκεια, τον υψηλό πληθωρισμό, αναδεικνύεται η σαφής ανάγκη για σοβαρά μελετημένα αντιμετώπιση των πολυδαίδαλων προκλήσεων που αφορούν το μέλλον τόσο της ΕΕ όσο και της Ουκρανίας.

Τα διάφορα σχέδια και προτάσεις των διεθνών μελετητών για την ανοικοδόμηση της Ουκρανίας, τα οποία έχουν δημοσιευτεί μέχρι σήμερα, περιέχουν πολλά κοινά στοιχεία. Συγκεκριμένα, συμφωνούν σε μεγάλο βαθμό ότι:

- ✓ Ο πρωταρχικός στόχος της ανοικοδόμησης θα πρέπει να είναι **ο μετασχηματισμός της οικονομίας και της κοινωνίας της Ουκρανίας**, εκσυγχρονίζοντας όχι μόνο τις υποδομές της αλλά και τους οικονομικούς, πολιτικούς και κοινωνικούς θεσμούς της χώρας, ανοίγοντας το δρόμο για την ένταξη της στην ΕΕ. Πολλά Σχέδια χρησιμοποιούν τη φράση "build back better".
- ✓ Οι Ουκρανοί θα πρέπει να πρωτοστατήσουν τόσο στον καθορισμό των προτεραιοτήτων για την ανοικοδόμηση, όσο και στην υλοποίησή τους (**ownership**).
- ✓ Οι διεθνείς δωρητές θα πρέπει να επιβλέπουν αυστηρά και συνεργατικά την προσπάθεια ανοικοδόμησης προκειμένου να διασφαλίσουν την επίτευξη των στόχων του προγράμματος και την **αποτροπή φαινομένων διαφθοράς**. Τα βασικά στοιχεία μιας αποτελεσματικής εποπτείας περιλαμβάνουν διαφανείς διαδικασίες προμηθειών και οικονομικής διαχείρισης, ξεκάθαρους στόχους (milestones) και ανεξάρτητους μηχανισμούς εποπτείας και ελέγχου.
- ✓ Η ανοικοδόμηση θα πάρει **χρόνο** - πολλά σχέδια αναφέρουν 10 χρόνια - αλλά η επ' αόριστον συνέχιση της βοήθειας θα υπονόμει την ικανότητα της Ουκρανίας να επιτύχει αυτάρκεια.
- ✓ Η βοήθεια, τουλάχιστον στα αρχικά στάδια της ανοικοδόμησης, θα πρέπει να είναι, κατά κύριο λόγο, με τη μορφή επιχορηγήσεων (grants) προκειμένου να αποφευχθεί η εμπλοκή της Ουκρανίας με μη διαχειρίσιμο **χρέος**.

Η μεγαλύτερη πρόκληση, μεγαλύτερη ίσως από την εύρεση των απαραίτητων κονδυλίων, είναι λοιπόν **πώς θα οργανωθεί μια διαφανής και αποδοτική προσπάθεια ροής των διαθέσιμων κεφαλαίων και, κυρίως, υλοποίησης των έργων**. Πιθανό είναι επίσης να υπάρξει, εκ του παραλλήλου, ένα **σχέδιο αντιστοίχισης μεμονωμένων χορηγών με συγκεκριμένες περιφέρειες ή πόλεις στην Ουκρανία**. Παρά το γεγονός ότι είναι απόλυτα κατανοητό το γεγονός ότι συγκεκριμένες χώρες/χορηγοί ενδιαφέρονται για συγκεκριμένες περιοχές της Ουκρανίας,¹ όπως η χώρα μας για την Μαριούπολη και την Οδησό, είναι παράλληλα σαφές ότι κανείς στην ΕΕ δεν θα εξυπηρετηθεί από ένα πιθανό οργανωτικό χάος το οποίο πρέπει πάση θυσία να αποφευχθεί.

Λαμβάνοντας υπόψη τα ανωτέρω εκφράζω την εκτίμηση ότι η δραστηριοποίηση της ελληνικής επιχειρηματικής κοινότητας - αλλά και του δημόσιου τομέα της χώρας μας - για συμμετοχή στην ανοικοδόμηση της Ουκρανίας είναι σημαντικό ζητούμενο, **καθώς το τεράστιο ποσό το οποίο προβλέπεται να δαπανηθεί, εκτός από βάρος στις πλάτες των - εθνικών και του κοινοτικού - προϋπολογισμών, θα πρέπει να ιδωθεί και σαν μοχλός ανάπτυξης,**

¹ Η **Δανία**, για παράδειγμα, υποτίθεται ότι αναλαμβάνει την ευθύνη για το Mykolayiv, η **Πολωνία** για την περιοχή του Donetsk και η **Γαλλία** έχει δεσμευθεί να ανοικοδομήσει τη βόρεια περιοχή Chernihiv.

για την περίοδο μετά τον πόλεμο, όχι μόνο της Ουκρανίας αλλά και του ευρύτερου ευρωπαϊκού χώρου.

Στην παρέμβασή του, η οποία θα ακολουθήσει, ο κ Παπαναστασίου θα αναφερθεί σε πιο συγκεκριμένα θέματα τα οποία αφορούν τους ενδιαφερόμενους επιχειρηματίες. Από πλευράς μου θα ήθελα να τονίσω ότι καλούμεθα, δημόσιος και ιδιωτικός τομέας της χώρας μας, να εντοπίσουμε τομείς και δράσεις οι οποίες μας ενδιαφέρουν, να διακρίνουμε εταίρους - εντός και εκτός ΕΕ - με τους οποίους θα συνεργασθούμε και όταν φθάσει η κατάλληλη στιγμή να είμαστε έτοιμοι να προωθήσουμε συγκεκριμένες προτάσεις συνεργασίας και επενδύσεων. Υπό το φως των ανωτέρω, μας ενδιαφέρει ιδιαίτερα να ακούσουμε σήμερα τις απόψεις όλων των συμμετεχόντων, ιδιαίτερα των εκπροσώπων της ελληνικής επιχειρηματικής κοινότητας, για τον τρόπο με τον οποίο αντιλαμβάνονται αυτή την τιτάνια προσπάθεια.